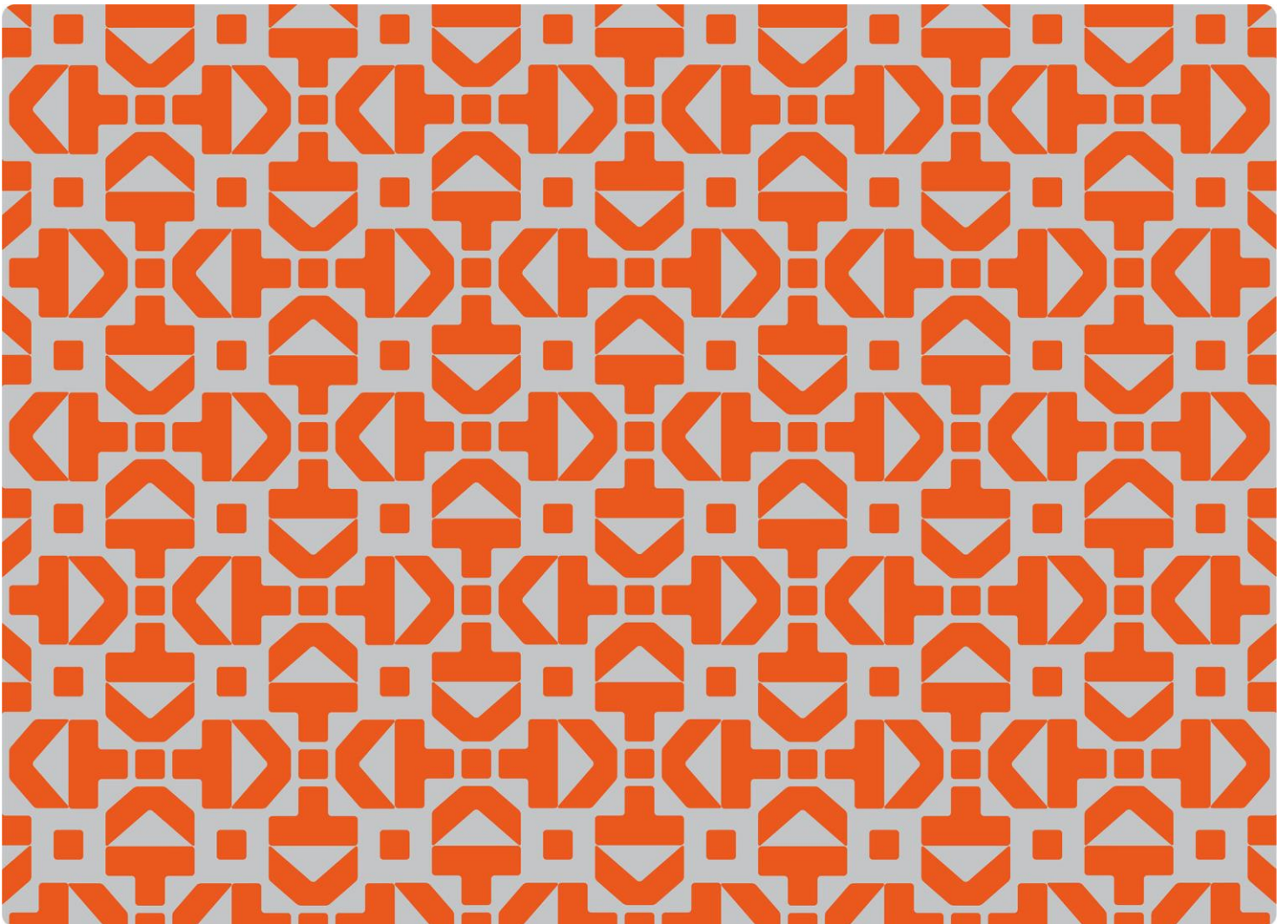

Evaluering av ordninga Norskspråklege opne tidsskrift innanfor humaniora og samfunnsvitskap

Perioden frå 1. januar 2021 til og med 31. desember 2023

Evaluering av ordninga Norskspråklege opne tidsskrift innanfor humaniora og samfunnsvitskap

Perioden frå 1. januar 2021 til og med 31. desember 2023

Redaktør:

Solveig Wikstrøm

Forfattarar:

Solveig Wikstrøm, Sikt – Kunnskapssektorens tenesteleverandør

Vidar Røeggen, Universitets- og høgskolerådet

Katrine Weisteen Bjerde, Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse

Innhald

1.	Innleiing	3
2.	Bakgrunn	3
3.	Føresetnader for ordninga.....	4
4.	Tidsskrift som har støtte frå 2021.....	4
5.	Generelt om evalueringa	5
6.	Grupper søkarar for perioden 2021-24	6
7.	Nøkkelopplysningar i evalueringa.....	6
7.1.	Spørsmål om tal (Excel)	6
7.1.1.	Nøkkeltal frå evalueringa for dei som har hatt støtte igjennom ordninga (gruppene I og III)	7
7.1.2.	Nøkkeltal frå evalueringa for dei som ikkje har hatt støtte gjennom ordninga (gruppene II og IV).....	7
7.2.	Spørsmål i tekstformat (Nettskjema)	7
8.	Tidsskrifta sine svar til evalueringa.....	8
8.1.	Generelt.....	8
8.2.	Svar på evalueringa	8
8.2.1.	I Tidsskrift som har støtte i inneverande periode (2021/22/23) og fekk støtte i førre periode (2018/19/20). 24 tidsskrift.....	8
8.2.2.	II Tidsskrift som ikkje har støtte i inneverande periode (2021/22/23) og søkte, men ikkje fekk støtte, i førre periode (2018/19/20). 6 tidsskrift.	12
8.2.2.1	Tilbakemelding frå <i>Mediehistorisk Tidsskrift</i>	13
8.2.3.	III Tidsskrift som har støtte i inneverande periode (2021/22/23) men ikkje fekk støtte i førre periode (2018/19/20). 4 tidsskrift.	14
8.2.4.	IV Tidsskrift som ikkje har støtte i inneverande periode (2021/22/23) og ikkje søkte i førre periode (2018/19/20). 4 tidsskrift.	15
9.	Innspel frå publiseringsskomiteen for utlysinga	16
10.	Innspel frå dei nasjonale fagorgana i humaniora og samfunnsvitskap	17
10.1.	Humaniora.....	17
10.2.	Samfunnsvitskap	18
10.3.	Oppsummering av svara frå fagorgana på spørsmål 1 – bør ordninga halde frem eller ikkje?18	
10.4.	Oppsummering av svara frå fagorgana på spørsmål 2 – er det dei mest sentrale tidsskrifta som er med i ordninga?.....	19
10.4.1	Humaniora.....	19
10.4.2.	Samfunnsvitskap	22
11.	Konklusjon og tilrådingar til vidare arbeid.....	24

1. Innleiing

Ordninga *Norskspråklege opne tidsskrift innanfor humaniora og samfunnsvitskap* er ei viktig støtte både for norsk fagspråk og for arbeidet med å gjere vitskapelege publikasjonar opent tilgjengelege. Begge desse måla er tydeleg forankra både nasjonalt og internasjonalt. UNESCO og EU oppmodar medlemslanda til å støtte open publisering både nasjonalt og internasjonalt og til å støtte fleirspråklegheit i vitskapeleg publisering gjennom å ta vare på sitt eige land sine tidsskrift.

I denne rapporten samanfattar vi erfaringane frå utlysinga for treårsperioden frå 2021. Det er innhenta innspel frå tidsskrifta som søkte støtte, frå publiseringskomitéen for ordninga i denne perioden og frå UHR sine fagorgan.

Konklusjonen er ei sterk støtte til vidareføring av ordninga, der det er peikt på ei rekke positive effektar både for forskarane, studentane og ålmenta. Evalueringsrapporten blir sendt over til Kunnskapsdepartementet som bidrag til vurdering av ordninga vidare.

2. Bakgrunn

Direktoratet for høgare utdanning og kompetanse (HK-dir) har ansvar for ordninga *Norskspråklege opne tidsskrift innanfor humaniora og samfunnsvitskap*. Inneverande periode for støtte starta 1. januar 2021 og varer fram til og med 31. desember 2023. Fram til juli 2021 hadde Unit (no Sikt) ansvaret for ordninga. Arbeidet skjer i samarbeid med Universitets- og høgskolerådet (UHR) med Sikt som sekretariat.

Statsbudsjettet for 2021 vart lagt fram 7. oktober 2020. For å samle alle midlane til formålet på éin post foreslo Kunnskapsdepartementet å flytte 5,2 millionar kroner frå kap. 285, post 52. Departementet foreslo også å auke løyvinga med 1 million kroner, til eit samla beløp på 10,7 millionar kroner inkl. MVA. Støtta kjem i hovudsak frå Kunnskapsdepartementet, men i tillegg kom støttebeløp frå somme UH-institusjonar, stipulert til 500 000 kroner. Dermed vart totalt samla støttebeløp stipulert til 11,2 millionar kroner inkl. MVA.

Tal på søkarar auka frå 41 for treårsperioden 2018-20 til 42 for perioden 2021-24. Samla søknadsbeløp for perioden frå 2021 frå dei 42 tidsskrifta var på om lag 14,1 millionar kroner inkludert MVA.

Den økonomiske ramma var såleis ikkje stor nok til at alle tidsskrifta som er aktuelle for ordninga kunne få støtte. Det var eit tydeleg ønske frå styresmaktene om å fullfinansiere eit mindre tal av tidsskrift – i praksis støtte tidsskrifta som blir vurderte som dei mest sentrale. Konsekvensen av utveljingsprosessen var derfor at nokre tidsskrift ikkje ville få støtte.

Sjå elles informasjon om ordninga 2021-23 på openscience.no: [Open Science | Norskspråklige åpne tidsskrift innenfor humaniora og samfunnsvitenskap 01.01.2021-31.12.2023.](#)

3. Føresetnader for ordninga

[Ein fagleg publiseringsskomité](#) valde ut tidsskrifta som skulle inngå i ordninga frå 2021. Heilt sidan starten har det vore slik at komitéen skulle bestå av forskingsleiarar i fagområda ordninga dekkja. Komiteen har ikkje spisskompetanse på alle spesialiserte tidsskrift, men gitt leiarrollene sine har dei hatt god tilgang på og oversikt over kor dei kunne hente inn faglege råd. Publiseringsskomitéen arbeidde ut frå [Mandat for publiseringsskomiteen](#).

Alle som oppfylte kriteria som er beskrivne i [Retningslinjer for nasjonalt tidsskriftskonsortium for humaniora og samfunnsvitenskap](#) kunne melde interesse for å delta.

Tidsskrifta vart vurderte ut frå desse kriteria:

- tidsskriftet sin vitenskaplege kvalitet
- tidsskriftet si viktighet innan fagfeltet
- tidsskriftet sin nasjonale profil: Tidsskriftet skal ha ein norsk forfattarkrins og primært vende seg til ei nasjonal fagoffentlegheit på norsk [skandinavisk]
- tidsskriftet sine tal på artiklar på norsk: Kunnskapsdepartementet følger Nordisk ministerråds politikk med å sjå på norsk, svensk og dansk som jambyrdige språk, og praksisen gjeld også for denne ordninga
- tidsskriftet si rolle som fagleg offentlegheitsarena
- tidsskriftet si strategiske viktighet innan hum-sam-feltet

I tillegg til dei oppgitte kriteria vart tidsskrifta vurderte ut frå det totale talet på søkarar, ei høvesvis fordeling mellom samfunnsfag og humaniora samt dei ulike fagfelta.

Publiseringsskomitéen laga ei prioritert liste over tidsskrift som var kvalifiserte til ordninga. Etter dette vart det arbeid med å sjå kor mange tidsskrift som kunne bli inkluderte ut frå midlane som vart rekna å vere til rådvelde, med justeringar etter at statsbudsjettet for 2021 vart lagt fram.

28 tidsskrift er inkluderte i ordninga frå 2021.

4. Tidsskrift som har støtte frå 2021

- [Acta Didactica Norden](#)
- [Babylon Nordisk tidsskrift for Midtøstenstudier \(uio.no\)](#)
- [Collegium medievale](#)
- [DIN - Tidsskrift for religion og kultur](#)
- [Edda. Nordisk tidsskrift for litteraturforskning](#)
- [Heimen Tidsskrift for lokal og regional historie](#)
- [Historisk tidsskrift](#)
- [Internasjonal Politikk](#)
- [Kritisk Juss](#)
- [Kunst og kultur](#)
- [Maal og Minne](#)
- [NOA - Norsk som andrespråk](#)
- [Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk](#)
- [Norsk antropologisk tidsskrift](#)

- [Norsk filosofisk tidsskrift](#)
- [Norsk lingvistisk tidsskrift](#)
- [Norsk litteraturvitenskapelig tidsskrift](#)
- [Norsk medietidsskrift](#)
- [Norsk museumstidsskrift](#)
- [Norsk sosiologisk tidsskrift](#)
- [Norsk statsvitenskapelig tidsskrift](#)
- [Teologisk tidsskrift](#)
- [Tidsskrift for kjønnsforskning](#)
- [Tidsskrift for kulturforskning](#)
- [Tidsskrift for samfunnsforskning](#)
- [Tidsskrift for velferdsforskning](#)
- [UNIPED – Tidsskrift for universitets- og høgskolepedagogikk](#)
- [Viking](#)

5. Generelt om evalueringa

Evalueringa for inneverande periode bygger på [evalueringsrapporten for perioden 2018 til og med 2020](#), og han kan bli nytta som referanse i evalueringa her.

8. desember 2022 vart det sendt ut e-post med lenke til fire forskjellige evalueringsskjema (*Nettskjema* frå UiO) til alle som på eitt eller anna tidspunkt har meldt seg til ordninga, med unntak av éi gruppe (gruppe V nedanfor) der språkkravet gjorde at dei ikkje kvalifiserte seg. Fristen vart sett til 23. desember 2022. Universitetsforlaget, som har 19 tidsskrift å rapportere om og trong meir tid til å koordinere, bad om forlenga frist. På grunn av dette fekk alle utvida frist til 16. januar 2023.

I tillegg til evalueringsskjema vart kvart av tidsskrifta bedne om å rapportere aktivitet i si eiga tilpassa Excel-fil som vedlegg til e-posten som vart sendt ut. Der vart dei bedne om tal for 2020/21 og estimat for 2022.

Anonymiserte svar på evalueringsskjemaa er publisert som Excel-filer i grupperinga nedanfor (Gruppe I-IV). Skjemaet har i all hovudsak dei same spørsmåla som dei som vart sende ut i førre periode, slik at det vart lettare å samanlikne resultatata.

Som sist fekk tidsskrifta lovnad om anonymitet for publisering i rapporten¹, og opplysningar som identifiserer tidsskrifta har blitt fjerna av Sikt og erstatta med tekst i skarpe parentesar.

Anonymiteten gjer truleg at det er lettare å rapportere inn kommentarar, som i sin tur kan gi meir kunnskap om korleis ordninga kan bli forbetra.

¹ *Mediehistorisk tidsskrift* hadde kommentarar som vart sende til sekretariatet i ei separat fil, og dei gav løyve til at ho kunne publisierast u-anonymisert. Sjå pkt. 8.2.2.1 nedanfor.

6. Grupper søkarar for perioden 2021-24

Det var 42 søkarar, og dei er grupperte slik i evalueringa nedanfor:

I [Tidsskrift som har støtte i inneverande periode \(2021/22/23\) og fekk støtte i førre periode \(2018/19/20\)](#). 24 tidsskrift. Alle tidsskrifta som fekk støtte i første periode fekk støtte også i andre periode.

II [Tidsskrift som ikkje har støtte i inneverande periode \(2021/22/23\) og søkte, men ikkje fekk støtte, i førre periode \(2018/19/20\)](#). 6 tidsskrift. 4 av dei svarte på evalueringa.

III [Tidsskrift som har støtte i inneverande periode \(2021/22/23\) men ikkje fekk støtte i førre periode \(2018/19/20\)](#). 4 tidsskrift.

IV [Tidsskrift som ikkje har støtte i inneverande periode \(2021/22/23\) og ikkje søkte i førre periode \(2018/19/20\)](#). 4 tidsskrift.

V Tidsskrift som har meldt seg for éin av, eller begge, periodane. Alle er hovudsakeleg engelskspråklege, og oppfylte derfor ikkje retningslinjene sitt kriterium om at tidsskriftet «primært [skal] vende seg til en nasjonal fagoffentlegheit på norsk» [skandinavisk]. 4 tidsskrift.

7. Nøkkelopplysningar i evalueringa

7.1. Spørsmål om tal (Excel)

Gruppene skulle fylle inn svar i ei Excel-fil som skulle leggest ved nettskjemaet (pkt. 7.2). Tala vi bad om var desse:

1. Andel norsk/-skandinaviskspråklege vitskapelege artiklar for dei siste tre årgangane (2020-22)
2. Andel vitskapelege artiklar på andre språk enn norsk/skandinavisk for dei siste tre årgangane
3. Tal på vitskapelege (fagfelleverderte) artiklar 2020
4. Tal på refuserte vitskapelege (fagfelleverderte) artiklar 2020
5. Tal på andre artiklar 2020 (ikkje-vitskapelege artiklar, bokmeldingar etc.)
6. Tal på lesarinnlegg/andre bidrag 2020
7. Tal på vitskapelege (fagfelleverderte) artiklar 2021
8. Tal på refuserte vitskapelege (fagfelleverderte) artiklar 2021
9. Tal på andre artiklar 2021 (ikkje-vitskapelege artiklar, bokmeldingar etc.)
10. Tal på lesarinnlegg/andre bidrag 2021
11. Tal på vitskapelege (fagfelleverderte) artiklar 2022 (estimat)
12. Tal på refuserte vitskapelege (fagfelleverderte) artiklar 2022 (estimat)
13. Tal på andre artiklar 2022 (ikkje- vitskapelege artiklar, bokmeldingar etc.) (estimat)
14. Tal på lesarinnlegg/andre bidrag 2022 (estimat)

Tala for det einsskild tidsskriftet er ikkje referert i denne rapporten utover nøkkeltala under, men dei blir brukte internt i det vidare arbeidet. Vi presenterer hovudfunna her, og vi har konsentrert oss om tal på artiklar, andel skandinaviskspråklege vitskapelege artiklar og refusjonsrate.

7.1.1. Nøkkeltal frå evalueringa for dei som har hatt støtte igjennom ordninga (gruppene I og III)

1. Dei 28 tidsskrifta som har hatt støtte igjennom ordninga har til saman publisert/planlagt å publisere 1186 fagfelleverderte artiklar på eit skandinavisk språk i løpet av treårsperioden. Snittet er dermed 42 artiklar for kvart einsskild tidsskrift. Tala viser at det er snakk om store, godt etablerte tidsskrift som er del av ordninga.
2. Snitt for andel norsk (skandinavisk) i høve til andre språk er 92 %. Ingen av tidsskrifta i gruppene I og III har ein andel på under 50 % og oppfyller språkkravet for ein eventuell ny periode.
3. Snitt for refusjonsraten er 74 %. Mediantalet er 49 %. Det store spriket mellom tala skuldast at eitt tidsskrift hadde ein refusjonsrate på heile 272 %. Den lægste låg på 21 %.

7.1.2. Nøkkeltal frå evalueringa for dei som ikkje har hatt støtte gjennom ordninga (gruppene II og IV)

1. Dei 8 tidsskrifta² som har ikkje hatt støtte igjennom ordninga har til saman publisert/planlagt å publisere 173 fagfelleverderte artiklar på eit skandinavisk språk i løpet av treårsperioden. Snittet er 22 artiklar for kvart einsskild tidsskrift.
2. Snitt for andel norsk (skandinavisk) i høve til andre språk er 93 %. Ingen av tidsskrifta i gruppene II og IV har ein andel på under 50 % og oppfyller språkkravet for ein eventuell ny periode.
3. Snitt for refusjonsraten er 65 %. Mediantalet er 42,5 %.

Gruppene II og IV består i all hovudsak av små tidsskrift som publiserer høvesvis få artiklar i løpet av eit år. Kanskje det syner at dei i mange høve er meir nisjeprega, i tillegg til at nokre av dei ikkje har lang fartstid.

7.2. Spørsmål i tekstformat (Nettskjema)

I spørjeskjemaet vart det skilt mellom dei som har støtte frå 2021 (gruppe I og III) og dei som ikkje har støtte frå 2021 (II og IV). Spørsmåla til dei to siste gruppene skilde seg frå dei to første i hovudsak ved teksten som er oppgjeve i skarpe parentesar nedanfor. Svara er presenterte i punkt 7 nedanfor.

² Det er 10 tidsskrift i gruppene II og IV, men to har ikkje svart på skjemaet.

1. Tidsskriftet sitt namn
2. Har [den manglande] tildelinga frå 2021 ført til endringar i tidsskriftet sin redaksjonelle profil?
3. Har det vore endringar i andel norsk/-skandinaviskspråklege artiklar etter tildelinga? [sidan 2021?]
4. Har det vore endringar i rolla som fagleg arena (debatt etc.) etter tildelinga? [sidan 2021?]
5. Har det vore endringar i tal på medarbeidarar, anten i redaksjonen eller på driftssida?
6. Har det vore ein auke eller reduksjon i budsjettet til tidsskriftet?
7. Viss tidsskriftet har open tilgang: Har det blitt gjort noko for å marknadsføre den opne tilgangen?
8. Opna de tidlegare publiserte artiklar då tidsskriftet vart konvertert til open tilgang? Viss nei, kva er årsaka? [Har de opna tidlegare publiserte artiklar? Viss nei, kva er årsaka?]
9. Meiner de det er viktig at tidsskrift innan humaniora og samfunnsvitskap blir konvertert til open tilgang? Kvifor/kvifor ikkje?
10. Andre kommentarar og innspel.

8. Tidsskrifta sine svar til evalueringa

8.1. Generelt

Innan fristen medio januar 2023 hadde 36 av 38 tidsskrift svart på evalueringa, og under presenterer vi hovudfunna frå nettskjema. Vi deler opp i dei fire gruppene søkarar som angitt i pkt. 6 ovanfor.

Dei anonymiserte svara til tidsskrifta som evaluerte ordninga finn de bak lenkene i pkt. 6.

Det er i nokre høve usikkert om det er forlaga eller redaksjonen som har svart på skjemaet. I innleiinga til spørreskjemaet heiter det: «Det varierer om det er utgivar eller redaksjon som er oppgitt som kontaktperson for det enkelte tidsskriftet. Det mest hensiktsmessige er om det samlet kommer ett svar per tidsskrift. Er dette vanskelig å gjennomføre, er vi takknemlige også dersom svarene kommer fra flere som på ulike måter representerer tidsskriftet.» Etter svara å døme ser det i mange høve ut til at fagredaksjonane og dei eventuelle forlagsredaksjonane har fordelt arbeidet mellom seg.

8.2. Svar på evalueringa

8.2.1. I Tidsskrift som har støtte i inneverande periode (2021/22/23) og fekk støtte i førre periode (2018/19/20). 24 tidsskrift

I all hovudsak melder alle tidsskrifta at det har vore få endringar. Sidan alle også hadde støtte i førre periode ser dei ut til å vere godt etablerte i ordninga, i tillegg til at mange av tidsskrifta har lang fartstid. Dei svarer derfor nesten konsekvent «nei» på spørsmål 2 til 5 i nettskjemaet.

Nokre tidsskrift har meir utfyllande, og interessante, svar til spørsmål 3, her viser vi to:

- Ja, som konsekvens av punktet ovenfor har bidrag fra andre nordiske land økt i løpet av perioden. I land som Danmark og Sverige hvor man ikke har publiseringsstøtte på lik linje med Norge, så har dette

tidsskriftet kunne publisere artikler fra disse landene også, og tildeling av midler har sikret dette i form av at tidsskriftet ikke krever publiseringsavgift for artiklene.

- [Tidsskriftet] har de siste årene opplevd økt interesse for publisering av engelskspråklige manus. Det skyldes langt fra bare at OA-publisering gjør [tidsskriftet] lesbart over hele verden, men vel så mye at fagdisipliner som vårt rekrutterer bredt internasjonalt, særlig på PhD- og postdoc-nivå. For å inkludere disse bedre i hjemlige fagdebatter, gir vi plass til noen av disse, skjønt vi har som tommelfingerregel å holde andelen norsk/skandinavisk oppe på minst 80% for å sikre [tidsskriftet] som norsk fagtidsskrift.

I spørsmål 4 oppgir nokre tidsskrift at dei når ut lenger, både tverrfagleg og innan Norden, og såleis har dei òg høve til å styrke den nordiske profilen. Den faglege debatten når vidare ut gjennom den opne tilgangen, og nokre legg derfor vekt på å gjere tidsskriftet meir retta mot ålmenta, mellom anna ved fleire ikkje-vitskapelege artiklar/fagessay, bokmeldingar og fysiske samlingar.

Når det gjeld spørsmål 5 er det få endringar, utover at nokre tidsskrift har hatt høve til å utvide verksemda, mellom anna ved tilsetjing av redaksjonssekretær og at fagredaktørane har hatt betre vilkår til å jobbe aktivt med det faglege innhaldet. Moglegheita til å følge opp forfattarane i større grad enn tidlegare er også nemnt.

Det har vore høvesvis få endringar i budsjetta til tidsskrifta (spørsmål 6). Universitetsforlaget skriv på generell basis at nokre av kostnadene har auka, mens andre er reduserte.

Når det gjeld marknadsføring av den opne tilgangen (spørsmål 7) melder alle tidsskrifta utanfor Universitetsforlaget at dei er aktive på forskjellige måtar – særleg via sosiale medium og nyheitsbrev, men òg via fagnettverk og konferansar.

Universitetsforlaget driftar mange av tidsskrifta som har støtte gjennom ordninga. Dei ser ut til å ha tatt hovudansvar for spørsmål 7, og dei har i all hovudsak gitt generiske svar. Dei har, med eitt unntak, svart «nei» på spørsmålet om dei marknadsfører, eller så har dei limt inn denne teksten:

Synliggjøring av tidsskriftet diskuteres på tidsskriftets redaksjonsrådsmøter og i forlaget. Det er en av flere faktorer som påvirker artikkeltilgangen at forskerfellesskapet holder seg oppdatert om tidsskriftets eksistens, innhold og utvikling.

I den siste teksten blir det lagt til at dei bruker mellom anna nyheitsbrev, sosiale medium og indeksering for å nå ut til fleire. Det er verdt å merke seg at Universitetsforlaget sine tidsskrift anten *ikkje* marknadsfører den opne tilgangen eller *gjer* det – og då med breitt nedslagsfelt. Det ville elles vore naturleg om det var ein samla policy i høve til marknadsføring i forlaget.

I spørsmål 8 ville vi vite om tidlegare publiserte artiklar vart opna då tidsskriftet vart konvertert til open tilgang. Alle tidsskrift utanfor Universitetsforlaget har arbeidd med å få gjort tidlegare publiserte artiklar tilgjengelege. Der ikkje alt er ferdigstilt, er grunngjevinga (i to høve) spørsmål om rettigheitar til materialet og kostnader for å gjere dei tilgjengelege.

Også i spørsmål 8 har Universitetsforlaget svart på generell basis på vegner av tidsskriftet:

Tidligere digitalt publiserte artikler inngår i Idunn totalpakke som selges til abonnenter. Bortfall av disse årgangene i tilbudet må i så fall begrunnes overfor abonnentene, og det bortfallet i

abonnementsinntekter som de representerer må kompenseres. Årgangene som ikke er digitalisert må finansieres for å kunne publiseres med åpen tilgang. Kontakt forlaget for mer om dette.

Svaret på spørsmål 8 viser at Universitetsforlaget er ein kommersiell aktør som vel å halde tidlegare publiserte artiklar bak betalingsmur for abonnentar. Det er i kontrast til dei fleste andre tidsskrifteigarane og -utgivarane som aktivt arbeider for å gjere tidlegare årgangar opent tilgjengelege.

Sidan Universitetsforlaget har ei rekke tidsskrift i ordninga har dei tvillaust eit sterkt redaksjonelt miljø. I samarbeid med fagredaksjonane har dei, ofte gjennom mange år, arbeidd fram godt etablerte tidsskrift som har gjort seg kvalifiserte til ordninga.

Sikt, som er sekretariat for ordninga, forhandlar vitskapelege ressursar med store internasjonale forlag, og har av denne grunnen god kunnskap om forlagsdrift og forlaga sine føringar i høve til økonomi. I likskap med internasjonale forlag har Universitetsforlaget ei forlagsmakt som har vore diskutert hos oss som administrerer avtalar og koordinerer arbeidet med open tilgang i Noreg. Problemstillinga knytt til forlagsmakt hos internasjonale utgivarar er mykje diskutert i samband med tilgang til og publisering av forskingsresultat, mellom anna i kunnskapsavisa *Khrono*.

Universitetsforlaget sine svar til evalueringa er i kontrast til mange av dei andre svara, der det ser ut til at redaksjonane i større grad har blitt inviterte til, eller hatt høve til, å svare uavhengig av utgivarane. Det gjeld også, som vi såg, spørsmålet om å opne tidlegare årgangar. Der meldte dei fleste av tidsskrifta utanfor Universitetsforlaget at dei prioriterer å gjere dette for å komme ålmenta til gode. Det gjeld også tidsskrift som ikkje har støtte gjennom ordninga, som vi skal sjå i punkt 8.2.2.

I spørsmål 9, om det er viktig at tidsskrift innan humaniora og samfunnsvitenskap blir konvertert til open tilgang, ser det ut til at fagredaksjonane har tatt ansvar i alle høve. Her er det varierte og gode svar. Spørsmålet er nok leiande; det er ingen døme på tidsskrift som *ikkje* synest dette er viktig, men vi viser døme på svar som summerer godt opp:

- [Vi] ser [...] at det er flere som lesar tidsskriftet etter at det ble konvertert til åpen tilgang. Tilgjengelighet er vesentlig for tidsskriftet.
- Det er viktig at tidsskrift er så tilgjengelig som mulig for alle lesere, også de som ikke har en arbeidsgiver med store budsjetter til abonnemeter.
- 1) Forskningsfinansiering krever i økende grad at resultater i prosjekter publiseres som open access. Å ikke være open access vil svekke interessen for tidsskrift i disse fagene 2) open access er i økende grad forbundet med demokratisering og tilgjengeliggjøring av forskning. Vi mener derfor at det er særleg viktig at humaniora og samfunnsvitenskap- signaliserer at det både angår fagfeltene, og er viktig for dem.
- Det er viktig at offentlig finansiert forskning er gratis tilgjengelig både for andre forskere, for studenter og offentligheten for øvrig.
[...] en god ting, dersom utfordringene rundt betaling og finansiering kan løses på en rimelig og rettferdig måte.
- [...] åpen tilgang er viktig, ikke minst for et fagmiljø hvis fagfeller er spredt utover universitetssektoren.
- [...] humanistiske tema er av interesse for det brede publikum og viktig for det offentlige ordskiftet.
- [...] faste lesere [...] savner [fortsett] å motta tidsskriftet i postkassen, etterspør selv de digital tilgang til eldre årganger. Slik eksemplifiserer de våre nye vaner: når vi leter etter faglige ressursar, er førstevalget nå å lete digitalt. Det man ikke finner, blir usynlig. Åpen tilgang er dessuten essensiell for å nå interesserte lesere utanfor akademien, herunder beslutningstakere som vi gjerne vil kommunisere våre funn og perspektiver til.

- Det handler om å være konkurransedyktige. Åpen tilgang kan føre til at flere sender inn artikler og at flere kan bruke og sitere artiklene.
- Tilgangen på norskspråklig eller skandinavisk forskning er avgjørende for å opprettholde forskningstradisjoner og -kompetanse på nordiske forhold. Mange studenter leser dessuten heller norske artikler enn engelske, dersom de er tilgjengelige.
- Åpen tilgang er å foretrekke, men inntrykket er at Idunn fungerer slik at de som ønsker det får tilgang.
- Tidsskriftene spiller en avgjørende rolle for norsk fagdebatt – og for kontakten mellom fagfolk, profesjon og allmennheten. [...] publiserer artikler knyttet til [...] – et felt med svært mye forskning og debatt – og med stor relevans for en bred offentlighet i Norge.
- [...] i tråd med tankegangen bak etableringen av [...] i 2007
- [...] avgjørende for humaniora at forskningen er lett tilgjengelig og at publikasjonsprosesser er både grundige og raske
- Det at publiseringsspråket er norsk, bidrar til å utvikle norsk fagspråk og gjøre vitenskapelige artikler på norsk tilgjengelig digitalt. Dessuten: Uten å tilby åpen tilgang vil vi ikke lenger være en attraktiv publiseringsskanal for forskere, gitt nye regler og bevissthet om åpen publisering..

Det siste spørsmålet, spørsmål 10, ber om øvrige kommentarer og innspel. Fleire understrekar at det er eit ønske om at ordninga blir vidareført, sidan det hjelper til å styrke tidsskriftet ytterlegare.

Eit tidsskrift ønsker ekstra støtte til fysiske møter i redaksjonen:

Det er uheldig at tildelinga i 2021 førte til strammare økonomiske rammer slik at det ikkje lenger er mogleg å gjennomføre fysiske redaksjonsrådsmøter. Dei fysiske møta inviterte til og mogleggjorde diskusjonar om både innhald, profil og praksis i tidsskriftet, både formelle og ikkje minst uformelle, i langt større grad enn digitale møter.

Innstramminga har vore naudsynt for å gjere støtta mest mogleg samanliknbar mellom tidsskrifta. Dessutan hjelper nøktern drift av tidsskriftet til at fleire kvalifiserte tidsskrift potensielt har høve til å få støtte.

Eit tidsskrift har betraktningar om norsk språk:

Vi ser viktigheten i at styrke og værne om norsk som akademisk sprog, men gitt at incitamentene for at publisere på engelsk i dag er så sterke, kan det overvejes at prioritere midler til oversettelse til norsk for engelskspråklige artikler, og eventuelt tillate noen få artikler på engelsk hver årgang.

Dette siste sitatet, som vurderer ei alternativ løysing for å publisere på norsk, er med på å understreke at bevisstheita knytt til publisering på norsk/skandinavisk er sterk, og problemstillinga er verdt å ta med seg vidare.

I sum er det riktig å seie at tidsskrifta som har fått støtte er vel drivne. To periodar med støtte har gitt tidsskrifta høve til vidareutvikling til nytte for forskingssamfunnet både nasjonalt og i nordisk samanheng – og, i aukande grad, ålmenta elles.

8.2.2. II Tidsskrift som ikkje har støtte i inneverande periode (2021/22/23) og søkte, men ikkje fekk støtte, i førre periode (2018/19/20). 6 tidsskrift.

Fire av tidsskrifta sendte inn svar til evalueringa. Vi er takksame for at dei har tatt seg tid til å svare. Svare er viktige for å finne ut korleis manglande støtte kan ha påverka drifta av tidsskriftet, og det er interessant å sjå om desse svare er vesentleg forskjellige frå gruppene som har støtte gjennom ordninga.

Dei fire tidsskrifta driv stadig verksemda si. Ingen av dei har endra den redaksjonelle profilen. Eitt tidsskrift skriv:

Ikke foreløpig. Så lenge utgiveren [...] har likviditet (finansiert av medlemmer/abonnenter), fortsetter utgivelsen. Men uten støtte til utgivelse er det et tidsspørsmål (få år) før [utgiveren] går konkurs.

Når det kjem til rolla som fagleg arena (spørsmål 4), melder eitt tidsskrift at det har vore auka fagleg debatt, elles er det få endringar.

Spørsmål 5 omhandlar endringar i tal på medarbeidarar, og her har alle tidsskrifta gitt fyldige svar. Eitt tidsskrift melder at manglande ressursar har ført til lågare aktivitet. Det ser elles ut at drifta i stor grad skjer på frivillig basis. Eitt tidsskrift melder å ha fått god hjelp frå biblioteket, og her har dei valt å bruke gratissystemet *Open Journal Systems*.

Når det gjeld auke eller reduksjon i budsjettet til tidsskriftet, melder eitt det det ikkje har vore endringar og eitt at det har vore auke. Dei to andre melder dette:

- Skriftet fekk fram til 2017 kr. 50 000 i støtte frå Noregs forskingsråd. Då denne vart redusert i 2018 og tatt heilt bort frå 2019, var skriftet trua av nedlegging om [laget] ikkje fann ei ny løysning. Redninga vart først at nokre av institusjonsmedlemmane i laget gav ei mellombels støtte til skriftet i form av ekstraordinære støtte-medlemsskap. Frå 2021 kom ei noko meir stabil løysning på plass i samarbeid med[)]. Det vart då teikna ein avtale om ei årleg støtte på kr. 75 000 frå [...] til skriftet for perioden 2021–2026. Avtalen kan seiast opp med eitt års varsel, men finansieringa av skriftet er då relativt sikker desse åra. Framtida etter 2026 er usikker.
- Økte utgifter pga. økte forlagskostnader. Det er begrensa hvor høgt prisen for abonnement/medlemsskap i [laget] kan settes – altså hvor mye folk vil betale for å få et tidsskrift som uansett er fritt tilgjengelig digitalt, og dermed øker underskuddet år for år.

Det siste sitatet er frå tidsskriftet som meldte otte for at utgiveren kunne gå konkurs, sitert ovanfor. Det viser seg derfor, kanskje ikkje uventa, at manglande støtte gjer vidare drift av somme tidsskrift usikker.

I marknadsføring av den opne tilgangen melder tidsskrifta i hovudsak det same som gruppe I – altså at dei bruker heimesider og sosiale kanalar til å skape merksemd om tidsskriftet.

Alle tidsskrifta (med unntak av det eine frå Universitetsforlaget) har arbeidd aktivt med å legge ut tidlegare årgangar. To av tidsskrifta har tatt kontakt med Nasjonalbiblioteket for å gjere dei

tilgjengelege. Det er sær sars positivt at dette blir prioritert, òg i ein situasjon der dei samstundes meld om knappheit på ressursar.

Spørsmål 9, om det opplevast som viktig med open tilgang for humsam-tidsskrift har vi, som for gruppe I, fått grundige svar. Også her er det meldt inn at open tilgang er veldig viktig, både prinsipielt, fordi forskinga er offentleg finansiert og bør komme heile samfunnet til gode, og fordi forskinga er tilgjengeleg på norsk.

8.2.2.1. Innspel frå Mediehistorisk Tidsskrift

I januar 2023 sendte *Mediehistorisk tidsskrift* (MT) e-post til sekretariatet med sine betraktningar om ordninga: [Tilbakemelding fra Mediehistorisk Tidsskrift](#). Det er ei viktig og verdifull tilbakemelding som burde vere tilgjengeleg for alle. Vi spurde derfor om MT kunne vere villige til å lage eit notat, med tidsskriftet sitt namn oppgitt, som appendiks til denne rapporten. Det var dei, og vi takkar for det. Innspelet vil elles bli brukt som vedlegg til sakspapira for vurderinga som blir gjennomført frå primo mai 2023.

Også i samband med førre utlysing, for perioden 2018-21, kom det reaksjonar på manglande støtte. Dei er behandla i [evalueringsrapporten for den perioden](#), under pkt. 5.7. Fleire av innspela i rapporten er dei same som MT melder, men somme er ikkje handsama tidlegare. Vi ønsker derfor å knyte kommentarar til nokre av momenta MT tek opp.

Dei aller fleste av tidsskrifta i ordninga er utgitt av profesjonelle aktørar; Universitetsforlaget eller Novus, som MT peiker på. I samband med førre tildeling var det fleire tidsskrift som ikkje fekk støtte som var kritiske til nettopp dette. Da ordninga starta for perioden frå 2018 såg vi at forlagskonsentrasjon kunne bli ei utfordring. I sakspapira til komitéen for behandlinga av søknadane utelét vi derfor informasjon om kva for forlag som gir ut tidsskriftet. Sjølv sagt er det mogleg at komitémedlemmane har hatt kjennskap til dette utan å ha fått det lagt føre, men hensikta var at prioriteringa skulle skje utan å ta omsyn til forlag. Vi har elles ingen grunn til å tru at forlagstilknytning har vore eit moment i utveljinga av tidsskrift.

Når det gjeld DORA-erklæringa handlar ho om at ein ikkje skal bruke informasjon om kanal, altså kor ein har publisert, aleine som informasjon når ein vurderer kvalitet på ein enkeltpublikasjon. Den seier ikkje noko om at ein ikkje skal vurdere og evaluere tidsskrift breitt, når formålet er å velje ut tidsskrift til ei offentleg støtteordning. Vi bruker i realiteten fagfellevurdering som mekanisme for utveljing. Det vil seie at faga sjølve gjer kvalitative vurderingar i relasjon til retningslinjene. I arbeidet vårt bruker vi òg UHR sine fagorgan, som gir råd til publiseringkomiteen som treffer endeleg avgjerd.

MT er kritiske til at konklusjonane langt på veg har lent seg på synspunkt i dei nasjonale fagorgana. Som nemnt ovanfor er dei sentrale, men i pkt. 10 nedanfor ser vi at fagorgana òg har peikt på fleire tidsskrift som har søkt om støtte tidlegare og ikkje fått på grunn av at finansieringa har vore for låg – mellom anna MT, som er nemnt som aktuell også for ein komande periode. Som nemnt innleiingsvis var den økonomiske ramma ikkje tilstrekkeleg til å støtte alle tidsskrifta som ville vore kvalifiserte for ordninga, og det har medført at nokre som ville vore aktuelle fall utanfor.

MTs innspel til at søknadsprosessen blir opplevd som unødvendig byråkratisk vil vi som administrerer ordninga ta med oss i det vidare arbeidet. Det sagt; grunnen til at spørjeskjemaet er så vidt omfattande er at det er naudsynt å få eit best mogleg oversyn over drifta til tidsskrifta slik at komiteen kan treffe riktig avgjerd. Alle opplysningane som er melde inn blir vurderte.

8.2.3. III Tidsskrift som har støtte i inneverande periode (2021/22/23) men ikkje fekk støtte i førre periode (2018/19/20). 4 tidsskrift.

Tidsskrifta har støtte gjennom ordninga, og såleis har dei dei same føremonene som gruppe I. Vi ønskte å sjå om desse som berre har hatt støtte i siste periode kunne gje andre opplysningar.

Tidsskrifta melder at tildelinga ikkje har ført til endra redaksjonell profil, eitt tidsskrift presiserer:

Nei, ingen vesentlige endringer, da vi har hatt omtrent samme redaksjonelle profil siden 2013/2014. Vi hadde tidligere en formulering om at «Artikler er i hovedsak konseptuelt-, empirisk- og praksisbasert...», og endret denne til «Vitenskapelige artikler er i hovedsak teoretiske eller empiriske». Dette fordi den tidligere formuleringen gav signal om at «praksisrapporter» kunne være et greit format hos oss, og vi ønsket å signalisere at vi publiserer tekster som fyller kravene til vitenskapelige publikasjoner.

Spørsmål 3, 4 og 5 viser heller ikkje store endringar utanom at eitt tidsskrift har sett større engasjement i Sverige og Danmark.

Spørsmål 6 ber om opplysningar som gjeld auke eller reduksjon i budsjettet til tidsskriftet. Eitt tidsskrift meld at dei har kunna investere i marknadsmateriell, og med større økonomisk kontroll har det vorte lettare å planlegge utgivingar. Eitt melder at overgang til open tilgang har ført til ein markant nedgang i abonnentar, og at det såleis har vore ein reduksjon i budsjettet.

Marknadsføring av den opne tilgangen (spørsmål 7) viser mykje av det same som tidlegare er presentert. Eitt tidsskrift melder om ein samarbeidsavtale som kanskje kan vere interessant for fleire:

[Tidsskriftet] har også fått på plass en samarbeidsavtale med Forskning.no som hvert år lager sak på en eller flere artikler med lenke til den relevante [...]-artikkelen, noe som har gitt flere lesere. Det har også vært flere nettsaker på NRK.no med lenke til den relevante [...]artikkelen. Dette har også gitt økt trafikk.

Spørsmål 8, om tidlegare årgangar er opna, viser det same som tidlegare svar. Universitetsforlaget har ikkje opna tidlegare tilgangar som vi har sett, og for eitt tidsskrift ligg desse hos ein tidlegare utgivar.

Som andre har meldt inn, er open tilgang opplevd som viktig – for eit transparent forskingsmiljø, slik at det blir meir attraktivt for forfattarar, og fordi tilgjengeleggjering av humanistisk og samfunnsvitskapeleg forskning på norsk er viktig og positivt for samfunnet.

8.2.4. IV Tidsskrift som ikkje har støtte i inneverande periode (2021/22/23) og ikkje søkte i førre periode (2018/19/20). 4 tidsskrift.

Svara er varierte. Den manglande tildelinga har i hovudsak ikkje hatt negativ innverknad på tidsskriftet sin vitskapelege profil: Eitt tidsskrift ville kunna styrke profilen med ein redaksjonssekretær, eit anna har endra og styrkt redaksjonen. Eitt tidsskrift skriv

Vi [er] fremdeles [...] avhengige av å forhandle med instituttledere for flere institutt [...]. Så langt har de valgt å støtte tidsskriftet for en begrenset tidsperiode, men virksomheten er truet dersom vi ikke får tilgang til støtte i fremtiden eller dersom nye instituttledere innfører en annen politikk på dette feltet.

Eitt tidsskrift melder at andelen skandinaviskspråklege artiklar (spørsmål 3) har gått ned i den grad at dei ikkje har sett seg i stand til å publisere noko dei siste to åra. Dei melder òg om kutt i tal på medarbeidarar (spørsmål 5).

I spørsmål 4, om det har vore endringar i rolla som fagleg arena, melder eitt tidsskrift at koronaperioden har hatt innverknad på høvet til å arrangere konferansar, og at det har sytt for svakare stofftilgang i ein periode. Dette tidsskriftet, og eitt til, melder at aktiviteten no er stigande, også fordi nedslagsfeltet har blitt meir interessant for skandinaviske lesarar.

Tre tidsskrift melder om nedgang i tal på medarbeidarar (spørsmål 5), eitt av dei har behov for fleire grunna auka stofftilfang. Sistnemnde står no òg for teknisk produksjon av tidsskriftet.

I spørsmålet som handlar om budsjett (spørsmål 6) melder to av tidsskrifta at det er drive på dugnadsbasis, elles blir det arbeidd med å finne nye finansieringskjelder.

Som for dei andre gruppene blir det arbeidd aktivt med marknadsføring av tidsskriftet, så nær som eitt, som melder at manglande finansiering ikkje har gjort dette mogleg.

Alle melder at tidlegare artiklar er opna så sant dei har rettar til det. Eitt tidsskrift melder at samarbeid med biblioteket ved institusjonen har gjort dette mogleg.

Også denne gruppa skriv fyldig om korfor dei synest open tilgang er viktig, her er døme:

- Ja, det er hovedmotivasjonen for at vi har revitalisert tidsskriftet fra dvaletilstanden. Vår motivasjon for å gjøre dette henger tett sammen med både fag- og språkpolitiske perspektiver [...]
- Ja, dette er helt avgjørende for å sikre demokratisk tilgang til kunnskapsutvikling. Vårt tidsskrift publiserer praksisrettet forskning som er rettet mot et stort felt [...]. Mange lesere arbeider ikke ved institusjoner som har abonnementsordninger og har heller ikke tid eller økonomi til å kjøpe inn enkeltartikler.
- Vi mener prinsipielt at det styrker demokratiet at forskning er åpent tilgjengelig. Av samme årsak ønsker vi heller ikke å drive et vitenskapelig tidsskrift hvor forskere må betale for å publisere. Derfor mener vi det er viktig at det legges til rette for støtteordninger for tidsskrifter som drives etter disse prinsippene.

Av andre kommentarar blir det framheva at ordninga er opplevd som særst viktig for framtida for tidsskrifta, også på overordna basis:

På vegne av redaksjonen vil jeg takke for muligheten til å komme med innspill til denne viktige undersøkelsen. Jeg håper det vil komme nye muligheter for å sikre økonomien til vitenskapelige tidsskrift i fremtiden.

9. Innspel frå publiseringskomiteen for utlysinga

Etter å ha gått gjennom vurderingsprosessen og tildelinga for denne utlysingsrunden hausten 2020 leverte publiseringskomiteén ein evalueringsrapport der dei mellom anna foreslo viktige endringar i retningslinjene for kven som kan søke. Komiteen skriv mellom anna:

“NÅHST-ordningen er en helt unik ordning i OA-landskapet. Det er også en ordning som fikk økt sin støtte i statsbudsjettet. Publiseringsutvalget mener det er svært viktig å hegne om og videreutvikle denne finansieringsmodellen på en måte som sikrer den god legitimitet.”

I samband med tildelingsprosessen i 2020 såg publiseringsutvalet to behov:

1. Behov for presisering av kva ein kan søke midlar til.
2. Behov for å justere retningslinjene – mellom anna i lys av ein potensiell målkonflikt (open tilgang og språk).

1. Presisering av kva man kan søke midlar til

Her anbefalte komiteén at honorar til redaktør og andre redaksjonsmedlem samt reiseutgifter og diverse bevertning i tilknytning til redaksjonsmøter ikkje skulle dekkast, mens kostnader til redaksjonssekretær er godkjent.

2. Justerte retningslinjer i høve til språk

I notatet skriv komiteén:

«I evalueringen for perioden 2018-2020 påpekte fagorganet for rettsvitenskap en potensiell målkonflikt mellom ønsket om støtte til åpen vitenskapelig publisering i de mest sentrale tidsskriftene og de språkpolitiske føringene. Dette opplevde også publiseringskomiteen som utfordrende. Vi opplevde også at eksplisering av språkkravet (50 % norsk) og krav til forfatterkrets (minst 2/3 norsk) i praksis ble for rigid. I etterkant av vår prosess har det også kommet et innlegg i Khrono som problematiserer dette punktet og viser hvor førende våre retningslinjer er for redaksjonenes beslutninger; <https://www.uniforum.uio.no/nyheter/2020/11/om-bruk-av-norsk-i-vitenskaplege-artiklar.html>»

Med dette in mente gjekk publiseringsskomiteén gjennom retningslinjene på nytt i lys av den opprinnelege formuleringa i Humaniorameldinga.

[Komitéen sine forslag til nye retningslinjer.](#)

Avslutningsvis skriv dei i sitt notat:

«Vi mener disse justerte retningslinjene er mindre intervensjonerende i redaksjonell politikk, gir publiseringsskomiteen større handlingsfrihet til å gi en samlet vurdering som tar høyde for fagenes natur, samtidig som de representerer en kontinuitet og følger opp intensjonene i Humaniorameldingen.»

Forslaga vart i det vesentlege aksepterte. I retningslinjene for neste utlysing er kravet til forfattarkrins fjerna, samtidig som språkkravet er endra frå eit absolutt krav om 50 % norsk (skandinavisk) til at dette er hovudregelen.

10. Innspel frå dei nasjonale fagorgana i humaniora og samfunnsvitskap

Dei nasjonale fagorgana i humaniora og samfunnsvitskap under Universitets- og høgskolerådet (UHR) vart inviterte til å gi innspel til ordninga, og dei vart utfordra til å svare på to spørsmål:

1. Har fagorganet ei meining om ordninga burde halde fram eller ikkje?
2. Kan fagorganet gi si vurdering om dei mest sentrale tidsskrifta i humaniora/samfunnsvitskap er med i ordninga i dag i lys av punkta 1-3 i retningslinjene?

Spørsmåla over vart sendt til fagorgana 10. januar 2023 og med frist til å svare 28. februar. Følgande fagorgan har svart på spørsmåla:

10.1. Humaniora

Nasjonalt fagorgan for arkeologi

Nasjonalt fagorgan for drama- og teatervitskap

Nasjonalt fagorgan for filosofi

Nasjonalt fagorgan for gresk og latin

Nasjonalt fagorgan for historie og idéhistorie

Nasjonalt fagorgan for kjønnsforskning

Nasjonalt fagorgan for kristendomskunnskap og religionsvitskap

Nasjonalt fagorgan for kulturvitskap og kulturhistorie

Nasjonalt fagorgan for kunsthistorie

Nasjonalt fagorgan for lingvistiske fag

Nasjonalt fagorgan for mediestudium

Nasjonalt fagorgan for musikk

Nasjonalt fagorgan for nordisk språk og litteratur

Nasjonalt fagorgan for retorikk

Nasjonalt fagorgan for romanske språk og litteratur

Nasjonalt fagorgan for slaviske språk

Nasjonalt fagorgan for tysk

Desse svarte ikkje:

Nasjonalt fagorgan for litteraturvitskap

Nasjonalt fagorgan for Asia- Midtausten- og Nord-Afrikastudium

Nasjonalt fagorgan for dans

Nasjonalt fagorgan for engelsk

Nasjonalt fagorgan for norsk som andrespråk

Nasjonalt fagorgan for teiknspråk og tolking

Nasjonalt fagorgan for vitskap og teknologistudium

10.2. Samfunnsvitskap

Nasjonalt fagorgan for geografi

Nasjonalt fagorgan for idrett og kroppsøving

Nasjonalt fagorgan for samfunnsøkonomi

Nasjonalt fagorgan for sosialantropologi

Nasjonalt fagorgan for sosiologi

Nasjonalt fagorgan for statsvitskap

Nasjonalt fagorgan for utdanningsvitskap

Nasjonalt fagorgan for globale utviklingsstudium

Desse svarte ikkje:

Nasjonalt fagorgan for informasjonsvitskap

Nasjonalt fagorgan for juridiske studium

10.3. Oppsummering av svara frå fagorgana på spørsmål 1 – bør ordninga halde fram eller ikkje?

Alle fagorgana som svarte støttar at ordninga bør halde fram. Dette gjeld òg svara frå fagorgana som ikkje har tidsskrift som naturleg fell inn under ordninga. Ingen av dei bruker plass på å argumentere annleis, men nokre vel å understreke betydninga av ordninga. Under følger nokre døme:

- Ordninga er viktig for å oppretthalde eit levande norsk fagspråk.
- Norsk fagspråk er under press frå engelsk, og ordninga er viktig for å bøte på presset norsk fagspråk blir utsett for.
- Ordninga sikrar drifta til tidsskrift med fagfellevurdering av artklar på eige språk.
- Ordninga bidrar til å sikre utvikling av fagterminologi på norsk.
- Fagleg publisering på norsk er viktig både for arbeidet i dei vitskapelege disiplinane i humaniora og samfunnsvitskap og for den offentlege formidlinga.
- Ordninga bidrar til at studentar får kvalitetssikra faglitteratur på eige språk på pensum.
- Ordninga bør styrkast/utvidast, slik at fleire tidsskrift kan sikrast trygg drift.
- Eitt fagorgan meiner at ordninga er særleg viktig for mindre fag som til dømes nordiske studium, tekstvitskap og retorikk. I desse faga er innhaldet og det vitskapelege arbeidet tett

knytt til språket, og derfor bør ein gi norsk og skandinavisk særleg merksemd. Ein bør derfor prioritere ressursar knytt til desse områda.

- Det er viktig å bevare regelen om at skandinaviske språk også tel som norsk, da forskinga i desse faga ofte skjer i samspel og i samarbeid med andre skandinaviske land.
- Ordninga er kritisk for å kunne realisere open tilgang, når abonnementsordninga ikkje lenger kan halde fram om ein skal følge nasjonale føringar.
- Ordninga støtter opp om institusjonelle strategiar for open vitskap.
- Kravet til å publisere opent bidrar til at ei breiare offentlegheit kan lese kvalitetssikra fagtekster på eige språk.
- For faga som har ei tverrfagleg orientering, bidrar ordninga til at ein har lett tilgang til andre fag sine vitskapelege publikasjonar på eige språk. Dette er nyttig.
- Eitt fagorgan trekk frem innstrammingane i språkkrava til utanlandsk tilsette i sektoren, og ser ordninga som eit viktig språkpolitisk tiltak for å støtte opp om ein slik politikk.
- Fagorganet i samfunnsøkonomi meiner på generelt grunnlag at publisering på engelsk sikrar at forskinga blir tilgjengeleg for eit større publikum enn når publiseringa blir formidla på norsk. Samstundes ser dei òg gode argument for å støtte forskings- og kunnskapsformidling på eige språk.

10.4. Oppsummering av svara frå fagorgana på spørsmål 2 – er det dei mest sentrale tidsskrifta som er med i ordninga?

I dette avsnittet ser vi på svara frå alle fagorgana, først humaniora og deretter samfunnsvitskap. Vi har samstundes eit blikk på evalueringa frå 2020, for å sjå om noko blir vurdert annleis i dag.

10.4.1 Humaniora

Nasjonalt fagorgan for litteraturvitskap

Fagorganet har ikkje svart på spørsmåla i 2023, men i 2020 svarte dei at *Norsk litteraturvitenskapelig tidsskrift* og *Edda* var dei viktigaste tidsskrifta for deira fagmiljø.

Nasjonalt fagorgan for arkeologi

Fagorganet svarte på spørsmåla både i 2020 og 2023. Begge gongene svarte dei at *Primitive tider* og *Viking* var dei to mest aktuelle tidsskrifta for deira fagmiljø.

Nasjonalt fagorgan for Asia- Midtausten- og Nord-Afrikastudium

Fagorganet har skifta namn sidan sist. I 2020 var namnet på fagorganet *Nasjonalt fagorgan for asiatiske og afrikanske fag*. Dei har ikkje svart oss denne gongen, men sist svarte dei at tidsskriftet *Babylon* var tidsskriftet i deira fag som kom nærast å vere aktuelt for ordninga.

Nasjonalt fagorgan for dans

Fagorganet har ikkje svart på spørsmåla i 2023, men i 2020 svarte dei at tidsskriftet *På spissen* var mest aktuelt. Tidsskriftet vart nedlagt i si dåverande form i 2020 og blir i nyare tid ført vidare under ny tittel – *Dance Articulated*. Det er eit engelskspråkleg tidsskrift som no fell utfor ordninga.

Nasjonalt fagorgan for drama- og teatervitskap

Fagorganet leverte ikkje forslag i 2020, men har svart på spørsmåla denne gongen. Dei peiker på tidsskriftet *Teatervitenskapelige studier*, som gis ut av *BOAP – Bergen Open Access Publishing*.

Nasjonalt fagorgan for engelsk

Fagorganet svarte på spørsmåla i 2020, men ikkje i 2023. I 2020 understreka dei at ordninga var viktig, men at dei sjølv ikkje hadde aktuelle kandidatar til ordninga.

Nasjonalt fagorgan for filosofi

Fagorganet har sidan sist gitt frå seg fagfeltet idéhistorie til fagorganet for historie, som no heiter *Nasjonalt fagorgan for historie og idéhistorie*. Sist svarte dei at *Norsk filosofisk tidsskrift* var det viktigaste tidsskriftet deira i ordninga. Dei svarte det same i 2023.

Nasjonalt fagorgan for gresk og latin

Fagorganet svarte *Klassisk Forum* både i 2020 og i 2023.

Nasjonalt fagorgan for historie og idéhistorie

I 2020 svarte fagorganet at *Heimen og Historisk tidsskrift* var dei klart viktigaste kanalane på norsk som dei ville prioritere i ordninga, men dei peikte òg på *Arbeiderhistorie* som ein aktuell kandidat bak dei to førstnemnde. I 2023 svarte dei at dei to viktigaste tidsskrifta er med i ordninga i dag, og det er *Heimen og Historisk tidsskrift*. Elles kan ein merke seg tidsskriftet *Arr – idéhistorisk tidsskrift*, som er tidsskriftet med flest publikasjonar frå Noreg (norske forskarar) både sist, då tidsskriftet vart plassert under filosofi og idehistorie, og no, når tidsskriftet ligg under historie og idéhistorie. Ingen av fagorgana nemner dette tidsskriftet når vi har spurt dei om å peike ut dei mest sentrale tidsskrifta i faga deira.

Nasjonalt fagorgan for kjønnsforskning

I 2020 svarte fagorganet at *Tidsskrift for kjønnsforskning* var det viktigaste tidsskriftet deira. Det var med i ordninga frå starten. Dei svarte det same i 2023.

Nasjonalt fagorgan for kristendomskunnskap og religionsvitenskap

I 2020 svarte fagorganet at *Teologisk Tidsskrift* og *DIN – Tidsskrift for religion og kultur* var dei to mest sentrale tidsskrifta i faget som passar ordninga. Om ordninga skulle vise seg å bli utvida skulle fagorganet ønske seg tidsskrift med religionspedagogisk/religionsdidaktisk profil inkludert. Tidsskriftet *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap* søkte om å bli med i ordninga, men vart ikkje peikt på av fagorganet som sentralt og vart ikkje inkludert. I 2023 peiker fagorganet framleis på dei same to tidsskrifta som dei mest sentrale.

Nasjonalt fagorgan for kulturvitenskap og kulturhistorie

I 2020 peikte fagorganet på *Tidsskrift for kulturforskning* som det viktigaste tidsskriftet deira til ordninga. Dei spurde også kvifor ikkje *Nytt Norsk Tidsskrift* (NNT) var med i ordninga. NNT søkte ikkje sist og mottar samstundes støtte frå Kulturrådet. I 2023 peiker dei nok ein gong på *Tidsskrift for kulturforskning*.

Nasjonalt fagorgan for kunsthistorie

Fagorganet svarte ikkje på spørsmåla i 2020, men har svart denne gongen. Dei har eit sentralt tidsskrift med i ordninga, tidsskriftet *Kunst og kultur*, og dei støttar at tidsskriftet held fram i ordninga også for neste periode.

Nasjonalt fagorgan for lingvistiske fag

I 2020 svarte fagorganet *Norsk lingvistisk tidsskrift*, og dei svarer det same i 2023. I 2023 peiker dei også på to andre tidsskrift, *Bergen Language and Linguistic Studies* og *Oslo Studies in Language*. Språkkravet gjer at desse to fell utafor ordninga.

Nasjonalt fagorgan for mediastudium

I 2020 peikte fagorganet på *Norsk medietidsskrift* som det mest sentrale for ordninga, men nokre medieforskarar trekte også fram *Mediehistorisk tidsskrift* som ein kandidat. I 2023 seier dei det same.

Nasjonalt fagorgan for musikk

I 2020 peikte fagorganet på *Studia Musicologica Norvegica* (SMN), og det gjer dei også i 2023. SMN fall ut av ordninga for perioden frå 2021. Dei vart råka av språkkravet ved at dei hadde for mykje engelskspråkleg innhald. No kan det sjå ut til at dette er endra, slik at dei no igjen er kandidat til ordninga. Då ho vart lyst ut første gong, i 2018, vart det òg søkt om deltaking frå tidsskriftet *Musikk og tradisjon*, men det vart ikkje peikt på som eit sentralt tidsskrift av fagorganet sjølve og vart ikkje tatt med den gongen. Også i 2023 blir SMN peikt på som det sentrale tidsskriftet for deira fag.

Nasjonalt fagorgan for nordiske språk og litteratur

Nordisk har fleire tidsskrift med i ordninga. *Norsk som andrespråk*, *Edda* og *Maal og Minne* er med i dag og vart peikte på som dei viktigaste kanalane av fagorganet i 2020. Vidare peikte dei på *Nordisk poesi* og *Barnelitterært forskningstidsskrift* som andre aktuelle kandidatar. I 2023 peiker dei på dei same tidsskrifta, samstundes som dei ønsker seg fleire. Dei trekker også denne gongen fram *Nordisk poesi* og *Barnelitterært tidsskrift*, men legg til *Namn og nemne – tidsskrift for norsk namnegransking* og *Nordand – Nordisk tidsskrift for andrespråkforskning*.

Nasjonalt fagorgan for norsk som andrespråk

I 2020 peikte fagorganet på tidsskrifta *Nordand* og *Norsk som andrespråk*, som òg vart blinka ut av fagorganet for nordisk språk og litteratur. Dei har ikkje svart på spørsmåla i 2023.

Nasjonalt fagorgan for teiknspråk og tolking

Fagorganet svarte på spørsmåla i 2020, da først og fremst at dei støtta ordninga sjølv om dei ikkje hadde aktuelle kandidatar. De har ikkje svart på spørsmåla i 2023.

Nasjonalt fagorgan for tysk

Fagorganet svarte på spørsmåla i 2020, da først og fremst at dei støtta ordninga sjølv om dei ikkje hadde aktuelle kandidatar. Dei svarte det same i 2023.

Nasjonalt fagorgan for vitenskap og teknologistudium

Fagorganet svarte på spørsmåla i 2020 at dei støtta ordninga, men at dei ikkje hadde aktuelle kandidatar. Dei har ikkje svart i 2023.

Nasjonalt fagorgan for slaviske språk

Fagorganet svarte i 2020 at dei støtta ordninga og at *Nordisk Østforum* var den mest aktuelle kandidaten i deira fag. *Nordisk Østforum* søkte om deltaking sist, men vart ikkje inkludert. Grunngevinga den gongen var at tidsskriftet hadde ein nordisk profil. Dei nye språkkrava gjer at tidsskriftet no formelt kvalifiserer til deltaking. Fagorganet har peikt på tidsskriftet i svaret deira frå 2023, etter at sekretariatet gjorde dei merksam på endringa i språkkrava.

Nasjonalt fagorgan for retorikk

Dette fagorganet vart oppretta i 2022 og vart derfor ikkje spurt sist. Denne gongen har dei gitt oss eit innspel. For retorikkfaget er tidsskriftet *Rhetorica Scandinavica* det mest aktuelle. Tidsskriftet publiserer primært tekster på dei skandinaviske språka og i enkelte tilfelle på engelsk. Tidsskriftet har ikkje søkt om deltaking i ordninga tidlegare.

Tverrfagleg humanistisk forskning

Humaniora har inga eigne fagorgan for tverrfaglege fag, men dei tverrfaglege kanalane er handsama av Det nasjonale publiseringsutvalget for humaniora. Dei har ikkje vore direkte inviterte til å gje innspel i denne runden, men tre av medlemmane i dette utvalet sit òg i komiteen som har ansvaret for å velje ut tidsskrift til ordninga. Aktuelle kandidatar frå tverrfaglege fag kan vere *Nordisk kulturpolitisk tidsskrift* og *Norsk museumstidsskrift*. Om det skulle kome kandidatar frå tverrfaglege fag er publiseringskomiteén godt rusta til å vurdere kandidatane.

10.4.1.1. Oppsummering humaniora

Det store biletet viser at støtteordninga i det store og heile dekker dei tidsskrifta fagorgana ønsker. Ein kan òg stille spørsmålet om dei justeringane som er gjort i vilkåra for å delta i ordninga no har opna porten for tidsskrift som fall utafor sist. Eit vanskeleg val sist var å ikkje inkludere *Studia Musicologica Norvegica* i ordninga. Tidsskriftet vart den gongen felt av språkkrava i vilkåra.

Tidsskriftet har dei tre siste åra (utan støtte) endra profil og publiserer no i all hovudsak artiklar på norsk. Eit anna tidsskrift som fall utanfor sist, var *Nordisk Østforum*, då ein meinte at tidsskriftet hadde ein nordisk profil. Profilen er framleis nordisk, men med kravet om 50 % norsk er tidsskriftet godt innanfor om ein vurderer dei tre siste årgangane. Når ein ikkje publiserer på norsk her, så bruker ein i stor grad dei andre skandinaviske språka, som i retningslinene no er jamstilt med norsk.

10.4.2. Samfunnsvitskap

Nasjonalt fagorgan for geografi

Fagorganet svarte i 2020 at dei ønsker å inkludere tidsskriftet *Kart og Plan* og gjentar forslaget i 2023.

Nasjonalt fagorgan for idrett og kroppsøving

Fagorganet svarte i 2020 at dei er positive til ordninga, men at dei ikkje har eigne kandidatar. Dei svarer det same i 2023.

Nasjonalt fagorgan for informasjonsvitskap

Fagorganet svarte i 2020 at dei ikkje hadde aktuelle kandidatar til ordninga, og i 2023 svarte dei ikkje.

Nasjonalt fagorgan for juridiske studium

I 2020 svarte fagorganet i juridiske fag at det var særleg tidsskriftet *Kritisk Juss* som var i ein sårbar situasjon og kor offentleg stønad ville vere naudsynt for vidare drift. Dermed kan ein seie at dei eigentleg ikkje svarte på oppgåva, som var å peike ut leiande tidsskrift i faget. Fleire av dei sentrale tidsskrifta i faget blir utgjevne som abonnementstidsskrift og søkte ikkje deltaking i ordninga. *Kritisk Juss* vart med i ordninga frå 2021, og fagorganet har ikkje svart på oppgåva denne gongen.

Dei juridiske tidsskrifta, som i all hovudsak er utgjevne av Universitetsforlaget, er no omfatta av den nye strategien deira for open publisering, noko som tilseier at tidsskrifta vil kunne halde fram som abonnementskanalar, samstundes med at dei aksepterer grøen open tilgang.

Nasjonalt fagorgan for samfunnsøkonomi

Fagorganet svarte ikkje på spørsmåla i 2020, men i 2023 svarte dei at i deira fag er det tidsskriftet *Samfunnsøkonomen* som er aktuell deltakar.

Nasjonalt fagorgan for sosialantropologi

Fagorganet svarte på spørsmåla i 2020 at *Norsk antropologisk tidsskrift (NAT)* var det sentrale tidsskriftet deira i ordninga, men at dei òg publiserer ein del artiklar frå antropologar på norsk i *Tidsskrift for samfunnsforskning*. I 2023 svarer dei at NAT er deira sentrale tidsskrift som kandidat til ordninga.

Nasjonalt fagorgan for sosiologi

Fagorganet svarte på spørsmåla i 2020 at *Norsk sosiologisk tidsskrift* og *Tidsskrift for samfunnsforskning* var dei sentrale tidsskrifta for sosiologar som publiserer på norsk. I tillegg vurderte dei *Tidsskrift for velferdsforskning* og *Tidsskrift for kjønnsforskning* som svært viktige kanalar for norske sosiologar. I 2023 svarer dei at dei er godt nøgde med tidsskrifta som inngår i ordninga no.

Nasjonalt fagorgan for statsvitskap

Dei sentrale tidsskrifta er *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift* og *Internasjonal Politikk*, svarte dei i 2020. Dei la også til *Tidsskrift for samfunnsforskning* og *Tidsskrift for velferdsforskning* som relevante kanalar for statsvitarar. Dei gjentar same svaret i 2023.

Nasjonalt fagorgan for utdanningsvitskap

I 2020 peikte fagorganet særskild på tidsskriftet *UNIPED* som eit sentralt tidsskrift i deira fagfelt. Dei nemnde ikkje dei to andre tidsskrifta som inngår i ordninga, *Acta Didactica Norden* og *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*. Eit av dei sentrale tidsskrifta i faget deira, *Norsk pedagogisk tidsskrift*, har ikkje søkt om deltaking i ordninga til no, men dette tidsskriftet er omfatta av strategien til Universitetsforlaget, som er omtala under juridiske fag (Right Retention Strategy). I 2023 svarte dei at dei er godt nøgde med utvalet av pedagogiske tidsskrift i ordninga.

Nasjonalt fagorgan for globale utviklingsstudium

I 2020 peiker fagorganet på fleire kanalar for formidling av fagtekstar på norsk i eige fag som ikkje er vitskapelege publiseringskanalar og derfor fell utafør ordninga. Denne gongen nemner dei to kanalar for publisering av forskingsartiklar på norsk i eige fag, *Internasjonal Politikk* og *Norsk antropologisk tidsskrift*.

Økonomisk-administrative fag

Her har ein ikkje eit eige fagorgan i UHR, men om ein skulle sjå på oversikta over aktuelle kanalar, så finn ein tidsskriftet *Magma – Tidsskrift for økonomi og ledelse* og *Praktisk økonomi og finans* som kunne vere aktuelle kandidatar. Desse tidsskrifta har ikkje søkt om deltaking tidlegare.

Tverrfagleg samfunnsvitskapeleg forskning

Heller ikkje her har ein eit eige fagorgan, men desse kanalane er handsama av Det nasjonale publiseringsutvalet for samfunnsvitskap. Dei har ikkje vore invitert til å gje innspel, men leiar av utvalet er medlem i komiteen som har ansvaret for å velje tidsskrift til ordninga. Aktuelle kandidatar frå tverrfaglege fag kan vere *Tidsskrift for samfunnsforskning*, *Tidsskrift for velferdsforskning*, *Søkelys på arbeidslivet*, *Nytt Norsk Tidsskrift*, *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, *Tidsskriftet Utmark* og *Tidsskrift for boligforskning*.

10.4.2.1. Oppsummering samfunnsvitskap

Etter rundspørjinga hos fagorgana kan det sjå ut til at dei er godt nøgde med utvalet av tidsskrift som ordninga dekkjer. Tidsskrifta som inngår i ordninga er delvis resultat av kven som søker om å delta i ordninga og vilkåra for ho, som naturleg sjaltar ut nokre kanalar av formelle grunnar. Deretter er utvalet eit resultat av vurderingane til fagorgana, og til slutt kan ein òg seie at den økonomiske ramma for ordninga gjer at komiteen må prioritere mellom kandidatar som formelt oppfyller vilkåra. Samstundes er det slik at fleire viktige tidsskrift som oppfyller krava ikkje vel å søkje, som fleire av dei juridiske tidsskrifta. Det same gjeld nokre av dei pedagogiske tidsskrifta og alle dei aktuelle økonomiske tidsskrifta.

Det er òg interessant å merke seg at det er fleire tverrfaglege kanalar i samfunnsvitskap enn i humaniora, og at fleire av fagorgana peiker på desse som viktige kanalar for eige fag.

11. Konklusjon og tilrådingar til vidare arbeid

Svara til denne undersøkinga er viktige for å få kartlagt effekten ordninga har hatt for drifta av tidsskrifta, og kva som blir trekt fram som sentralt med ho. Det gjeld både tilbakemeldingane frå tidsskrifta sjølve, frå publiseringskomitéen og frå fagorgana.

Tidsskrifta som har fått støtte meld om betre tilhøve til å konsentrere seg om det faglege arbeidet, og den opne tilgangen har skapt større medvit om felte deira, både nasjonalt og på nordisk plan.

Svara fagorgana har gitt viser at støtta i hovudsak er gitt til tidsskrifta fagorgana ønsker, og at dei er godt nøgde med utvalet – sjølv om mange peiker på fleire tidsskrift innanfor fagfeltet som burde vere aktuelle for ordninga.

Det er ikkje uventa at tidsskrifta som ikkje har støtte melder om større utfordringar med budsjetta, og det er bekymringsfullt at nokre av tidsskrifta som også er trekte fram som sentrale av fagorgana sine står i fare for å bli nedlagde. Auka støtte slik at tidsskrifta som oppfyller kriteria men ikkje kan delta fordi pengane ikkje strekk til, vil langt på veg bøte på dette. Departementet, Det nasjonale publiseringsutvalet, publiseringskomitéen og andre vil, som sist, bli informert om konsekvensane manglande støtte kan få for tidsskrifta – mellom anna gjennom denne rapporten.

Når det kjem til merksemda om verdien av skandinavisk språk og open tilgang, er det få skilnader mellom gruppene som har fått og dei som ikkje har fått støtte. Så godt som alle tidsskrifta gir fylldige svar knytt til dette. Vi har sett at alle har halde andelen skandinaviskspråklege artiklar høg, og fleire trekk fram at den opne tilgangen gjer at dei blir lese av stadig fleire, mellom anna eit skandinavisk publikum. Samtidig peiker dei på at opne publikasjonar på norsk er viktig for å gi studentane pensumlitteratur på norsk. Fleire understrekar at gjennom ordninga får ålmenta tilgang til forskning som gir innsikt i tilhøve knytt til nordisk kultur og samfunn. Mange har aktivt lagt til rette for å inkludere fleire grupper lesarar.

I januar 2023 vart rapporten [Undersøkelse om norsk fagspråk og terminologi i universitets- og høyskolesektoren](#) publisert. Han viser at universitet og høgskolar manglar ein god kultur for skriving på norsk, og det er tendensar til at norsk språk taper domene i sektoren for høgare utdanning. Statssekretær i Kunnskapsdepartementet, Oddmund L. Hoel (Sp), varsla i samband med dette ein konkret, handlingsretta plan, og arbeidet med denne er i gang. Språkrådet arbeider for å styrke norsk fagspråk, og ein handlingsplan er eit gjennombrøt i det arbeidet.

Evalueringa viser at tidsskrifta melder høgt medvit om norsk som fagspråk. Ho viser også korleis open tilgang har vore viktig for å nå ut til studentar og fleire eksterne lesarar. Særleg er det verdt å merke seg at også tidsskrifta som ikkje har støtte er bevisste på dette. Begge gruppene arbeider aktivt med desse problemstillingane.

Oppsummert, som følge av denne rapporten, er det derfor naturleg at ordninga blir vidareført og aller helst utvida med fleire sentrale tidsskrift innanfor humaniora og samfunnsvitskap. Ho er viktig for formidlinga av norsk forskning innanfor språk, kultur og samfunnsliv, og resultatata kjem store grupper av forskarar, studentar, og ålmenta, til gode.

